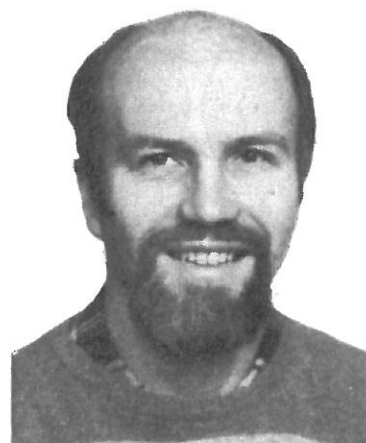

Diakoniordene i Matteusevangeliet

Olav Myklebust

AV OLAV MYKLEBUST

Hvilken rolle spiller diakonien i Matteusevangeliet, og hva går den ut på?

Om vi tar utgangspunkt i det kvantitative har diakoniord en beskjeden plass i evangeliet. Verbet «å utøve diakoni» forekommer bare 5 ganger. Substantivet diakon finnes på 3 steder. Substantivet diakoni finnes ikke i det hele tatt!

Jeg skal først kortfattet nevne de stedene hvor ordet forekommer.

DET FØRSTE OG SISTE DIAKONISTEDET

Det første stedet ordet dukker opp er i fristelsesberetningen Matt. 4,11. Stridssamtalen med djvelen avsluttes med at djvelen forlot Jesus, og engler kom til og *tjente ham*.

Noe nærmere om det konkrete innhold sies ikke. Men på dette første sted i evangeliet kommer diakonien fra «himmelen», fra Guds engler, og *den er rettet mot Jesus selv*. Jesus har utkjempet en strid med djvelen om den rette forståelse av hva det vil si å være Guds Sønn. Han består prøven, og kampen ender med at Jesus forkynner det første bud som et personlig ord til djvelen: «Herren din Gud skal du tilbe og bare ham skal du tjene!»

Når Jesus i sin forkynnelse til djvelen bruker et annet gresk ord for å tjene (latrevein), skyldes det trolig at han siterer fra Det gamle testamente. Men det er nærliggende å se en sammenheng til diakonibegrepet. Det er når Jesus har gjort gjeldende dette første og grunnleggende bud i kampen mot djvelen at engler kommer til og tjener ham.

Også lenger ute i evangeliet er djvelen aktør, og den endelige dom knytter de som fordømmes, til den samme skjebne som djvelen. «Gå fra meg, dere som er forbannet, bort til den evige ild som er gjort i stand for djvelen og hans engler». Det gjelder de som ikke har tjent Menneskesønnen gjennom hans minste brødre.

I kampen mot djvelen som Jesus forkynner det første bud for, og som han senere konfronteres med bl.a. gjennom Peters fristelse, får Jesus bistand fra himmelen gjennom englers diakoni.

En slik diakoni følger Jesus helt til korset, selv om det der ikke omtales engler. Når Jesus er død på korset, nevnes diakonien for siste gang. Der er den representert gjennom noen kvinner som sto langt borte og så på. «De hadde fulgt Jesus fra Galilea, for å utøve diakoni mot

ham!» (27,55). Disse kvinnene var de eneste som ikke forlot ham. De sto langt borte og kunne intet gjøre. Men de var der, parate til å tjene likesom englene etter kampen mot djvelen, hvor Jesus eksklusivt knyttet enhver troskap og tjeneste til Gud alene!

Det første og det siste diakonistedet i Matt. ev. har noe med hverandre å gjøre. Begge steder står troskapen og tjenesten for Gud i sentrum. Det er troskapen og tjenesten mot *den ene Gud* som fører Jesus til korset.

DET ANDRE DIAKONISTEDET

Matt. 8,15 er det neste sted hvor det å utøve diakoni er nevnt. Peters svigermor har feber. Jesus grep hånden hennes og feberen forlot henne. Hun ble vekket opp/reiste seg og utøvet diakoni mot ham. Noen nærmere utfoldelse får vi ikke. Det vesentlige er å vise virkningen av Jesu oppreisende gjerning. Hun tjente ham i likhet med englene. Jesus er gjenstand for diakonien. Vi kunne ha ventet f.eks. «Slik utøvet Jesus diakoni mot henne», men det står: «*Hun tjente ham!*»

DET TREDJE (OG FJERDE) DIAKONISTEDET

Disiplene strides om hvem som er den største. Da kaller Jesus disiplene til seg, noe som fremhever at han har noe viktig å si dem. «Dere vet at folkenes fyrster er herrer over dem, og de mektige menn hersker over dem med makt. Slik er det ikke blant dere. Den som vil være stor blant dere, skal være de andres diakon, og den som vil være den fremste blant dere, skal være de andres trelle». (Matt. 20,24-28).

Dette utfylles av Matt. 23,11: «Den som er størst blant dere, skal være de andres diakon».

Det er om Menneskesønnen som den største at Jesus sier: «Slik er heller ikke Menneskesønnen kommet for å la seg tjene, men for selv og gi sitt liv som en løsepenge for mange» (20,28).

Her har diakoniordet en spesiell kvalitativ tyngde. På disse to stedene som er de eneste hvor Jesus selv bruker ordet, gjelder det disiplene, men også fremfor alle ham selv. I Matt. 20 brukes det både som betegnelse på den som vil være stor/den fremste, og to ganger som hovedverb for å sammenfatte *hvorfor* Jesus er kommet.

Det er også grunn til å bemerke at diakonistedit i Matt. 20,28 får tyngde ved at det er det siste og sammenfattende av en hel rekke utsagn hvor Jesus sier hvorfor han er kommet.

- Tidligere har han sagt:
- Jeg er kommet for å oppfylle all rettferdighet. (3,15)
 - Jeg er ikke kommet for å oppheve loven og profetene, men for å oppfylle. (5,17)
 - Jeg er ikke kommet for å kalle rettferdige, men for å kalle syndere. (9,13)
 - Jeg er ikke kommet for å bringe fred, men sverd. Jeg er kommet for å sette skille mellom mennesker. Den som elsker far og mor mer enn meg, er meg ikke verd. (10,35f)

Til disse «komme»-stedene kan vi også nevne døperen Johannes spørsmål: «Er du den som skal komme, eller skal vi vente en annen» (11,3)

Denne rekken av steder toppe seg i 20,28 som uttales umiddelbart *før* Jesus rider inn i Jerusalem som den lovede konge. «Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for å tjene og gi sitt liv som en løsepenge for mange». «Den største blant dere skal være de andres diakon». (23,11)

Det er åpentbart at dette har noe med å oppfylle all rettferdighet å gjøre. Det har noe med å oppfylle loven og profetene, og å kalle syndere. Det har noe med det at blinde ser, lamme går, døde vekkes opp og evangeliet forkynnes for fattige. Og det har absolutt noe med at den er salig, som ikke tar anstøt «av meg» (11,6).

Alle disse motivene kan kobles til Jesu ord om å tjene i 20,28 ved avslutningen av hans virke i Galilea før han rider inn i Jerusalem og hyldes som den rette Kongen som kommer i Herrens navn.

I Matt. 20,28 betegner det å utøve diakoni Jesu sendelse som totalitet som parallellt til det at han gir sitt liv som en løsepenge for mange. Dette ordet markerer oppfyllelsen av loven og profetene ved at det knytter til ordene om Herrens lidende tjener.

Den tjenende konge som gir sitt liv som en løsepenge for mange, er den rette Konge, *han som skal komme og som folkene skal lyde*. «Kongespør skal ikke vike fra Juda eller herskerstav fra hans føtter til den rette Kongen kommer, han som folkene skal lyde!» (1. Mos. 49,10).

Etter at Jesus har talt ordene i Matt. 20,28 rider han inn i Jerusalem og mottar folkemengdens hyldest: «Hosianna Davids sønn! *Velsignet være han som kommer i Herrens navn!*» (21,9).

DET FEMTE DIAKONISTEDET

Før notisen om kvinnene som fulgte Jesus for å tjene ham frem til korsfestelsen, er domsskildringen i Matt. 25 det siste stedet hvor det terminologisk tales om å utøve diakoni.

Enda en gang dukker diakoniordet opp i avslutningen på et hovedavsnitt i evangeliet. Matt. 25,31ff er i likhet med 20,28 en slik avslutning. Fra skildringen av dommen fra herlighetens trone føres vi videre inn i Jesu lidelses historie.

Ved avslutningen av sitt virke før selve lidelsehistorien avdekker Jesus endedommen som han tidligere har varslet i 16,27f. Menneskesønnen skal komme igjen i sin Faders herlighet og skal da gi enhver igjen etter det han har gjort. I Matt. 25,31ff skildrer han selve dommen for sine disipler. Når Menneskesønnen kommer i sin herlighet, og alle englene med ham, da skal han sitte på sin trone i herlighet, og alle folkeslag skal samles foran ham. Teksten skildrer videre nettopp hvordan Menneskesønnen gir enhver igjen etter det han har gjort.

Nå er det Kongen som troner i herlighet. Forskjellen til Matt. 20,28 er påfallende. Han som ikke kom for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv, troner i sin herlighet og utsier dommen på grunnlag av om folkeslagene har tjent ham eller ikke.

Verbet Kongen bruker er: Gjorde. Det dere gjorde mot en av disse mine minste brødre gjorde dere mot meg. Det interessante er at de som forbannes, tolker denne gjerning som en diakonal gjerning. Når så vi deg... uten å utøve diakoni mot deg» (25,44).

I denne sammenheng er det å gjøre synonymt med å tjene! De som vises bort, har ikke sett noen sammenheng mellom de

Forts. side 6

Diakoniordene, forts. fra side 5

gruppene Kongen nevner og Menneskesønnen på hans herlighets trone. Derfor har de ikke utøvet diakoni mot dem. Men en slik sammenheng ser Kongen. Han gjør seg til ett med disse. Nå troner han i herlighet, men det var ham folkeslagene møtte i «disse mine minste brødre».

Det bemerkelsesverdige er at Kongen sier dette til folkeslagene. Det er ikke menigheten, kirken, de kristne som stilles til regnskap, men alle folkeslag.

Noen tas ut og stilles sammen med sauene, de som Jesus har sendt ut blant ulver, og som han har latt samle fra de fire verdenshjørner (Matt. 24,31).

De andre vises bort til djevelen og hans engler.

Ved at Kongen konfronterer dem med «disse mine minste brødre» blir det synlig hvem de er.

Men det blir også klart hvem som er Jesu minste brødre. Det er fremfor alt de som blir utlevert, lider trengsel, blir drept, ja hates av alle folkeslag for Jesu navn skyld, og som derfor er sultne, tørste, fremmede, nakne, syke og i fengsel (Jfr. Matt. 24,9-14).

Domsskildringen er disippelbelæring. Domsscenen er en hemmelighet som gis til disiplene som Jesus sender ut. Der ved får den funksjon av å være en kjærlighetserklæring, en eksemplifisering av at «dødsrikets porter ikke skal få makt over min kirke» (16,18).

Menneskesønnen i sin herlighet vil stille alle folkeslag til regnskap for hva de har gjort mot disse minste brødre; – om de har utøvet diakoni mot ham eller ikke. Diakonien er her ikke en indre relasjon i menigheten. Den er heller ikke en tjeneste fra kirken til verden. *Diakoni er det Kongen, Menneskesønnen, spør alle folkeslag etter når han ved verdens ende avdekker at han har gjort seg til ett med sine minste brødre!*

ET UNIVERSIELT DOMSKRITERIUM

Jesus anvender *den gyldne regel*. «Det du vil at andre skal gjøre mot deg, det skal du gjøre mot dem» (Matt. 7,12). I Matt. 25 anvender Jesus dette som et universelt domskriterium. Menneskesønnen har gjort seg til ett med sine minste brødre. Det dere gjorde mot en av disse, gjorde dere mot meg. Her tas sannelig det enkelte menneske på alvor!

Verbet *gjøre* blir gjennom 25,40 og 7,12 synonymt med å tjene.

Utfordringen er: «Enten må dere gjøre treet godt, og dets frukt er god, eller så gjør treet dårlig, men da er frukten råtten» (12,33).

Ved «verdens ende» skilles den gode og den dårlige frukt fra hverandre, og det som skjer, er helt i samsvar med det Jesus sa da han første gang sendte ut sine apostler: 10,40: «Den som tar imot dere, tar imot meg» (40-42). Den som gir en av disse små om så bare et beger vann fordi han er disippel, sannelig jeg sier dere: Han skal ikke miste sin lønn! (10,42).

Dette er altså rettete inn mot dommen over alle folkeslag.

DOMMEN INNENFOR MENIGHETS-FELLESSKAPET

Innenfor menighetsfellesskapet hvor man står sammen som tjenere for den ene og samme Konge, kommer et annet domskriterium til. Der får tilgivelsen eller manglende tilgivelse overfor sin medtjener og bror avgjørende betydning for utfallet av dommen (Matt. 18,32-35). Dommen er hard mot den som ikke svarer på Guds barmhjertighet med å vise barmhjertighet mot sin medtjener. «Slik skal også min himmelske Far gjøre med hver den som ikke helhjertet tilgir sin bror» (v. 35).

Hovedpoenget ved disse stedene uttrykkes i Matt. 21,43: «Guds rike skal bli gitt til et folk som bærer dets frukter».

Hva for frukt er det Kongen vil de skal gjøre mot ham?

Til folkeslagene sier han: «Jeg var sulten og dere ga meg mat. Jeg var tørst og dere ga meg drikke. Jeg var fremmed og dere tok imot meg. Jeg var naken og dere kledde meg. Jeg var syk og dere så til meg. Jeg var i fengsel og dere besøkte meg». Kongen på sin herlighets trone gjør seg liten som en av disse.

Til sine tjenere sier han: «Du skal være barmhjertig mot din medtjener, som jeg var det mot deg!»

Kongen identifiserer seg først og fremst med sitt lidende og kjempende folk.

Men ut over dette kommer det ytterligere en tekst til som gir «normen» for hvem Jesu diakoni gjelder.

DEN STØRSTE I HIMMELRIKET

Den viktigste teksten i så mate er Matt. 18,1ff hvor disiplene spør Jesus: «Hvem er den største i himmelriket?»

«Da kalte han til seg et lite barn, stilte det midt i blandt dem og sa: Sannelig sier jeg dere: Uten at dere vender om og blir som barn, kommer dere ikke inn i himmelriket. Den som gjør seg selv liten som dette barnet, han er den største i himmelriket. Den som tar imot et slikt lite barn i mitt navn, tar imot meg. Men den som fører på avveier en av disse små som tror på meg, for ham var det bedre om han var senket i havets dyp med en kverstein om halsen».

Disippelflokken er samlet rundt Jesus. Men Jesu handling og ord midt i disippelflokken viser at det er en enhet som er enda større enn den at Jesus gjør seg til ett med sine disipler. Også disiplene henvises til å gi seg hen

til noen som er større enn de selv. Den største er nemlig det meget lille barnet som Jesus stiller i sentrum for disippelflokken. Ved å omvende seg og gjøre seg selv liten som dette barnet, blir man den største i himmelriket. Ved å gjøre seg til ett med dette lille barn gjør Jesus seg til ett med menneskeslekten som sådan. I dette barn er alle tunge-mål og folk representert.

«Den som gjør seg liten som dette barnet, han er den største i himmelriket». «Den som tar imot et slikt lite barn i mitt navn, tar imot meg!»

Denne tenkemåten hører med til Jesus jødiske arv slik vi finner den i kjærlighetsbudet: «Du skal elske din neste som deg selv», og i ord som knytter generasjonene sammen som f.eks. 5. Mos. 29,14-15: «Det er ikke bare med våre fedre Herren sluttet en pakt, men også med dem som står sammen med oss i dag for Herrens åsyn, og med dem som ennå ikke er her sammen med oss!»

Fundamentalutsagnet er da: «Den som gjør seg liten som dette barnet, er den største i himmelriket». «Den som tar imot et slikt lite barn i mitt navn, tar imot meg».

JESUS PÅ KORSET OG PÅ FJELLET

På korset utånder Jesus i fullstendig ensomhet, idet han gjør seg til ett med de aller minste forlatte brødre gjennom døden. Som dem sier han: «Min Gud, min Gud, hvorfor har du forlatt meg!»

Etter oppstandelsen møter Jesus sine disipler som den sei- rende Konge. Han samler dem på ny og holder sin store tale på fjellet hvor han lover dem at han vil være med dem alle dager inn- til verdens ende.

Disiplene sendes til alle folke- slag med beskjed om å døpe dem

og lære dem å holde alt det han har sagt dem. Han knytter der- ved forbindelsen tilbake til alt han har sagt, men fremfor alt til den første store tålen på fjellet hvor han saligpriste menneske- barna.

Etter oppstandelsen kjenner vi ham både i hans fornedrelse og høyhet. Da ser vi både den største og den minste som ett.

*Førsteamanuensis
Olav Myklebust,
Diakonhjemmets Høgskole-
senter, Boks 184,
0319 Vinderen, Oslo 3*

Herre Jesus

Min styrke og min avmakt
er DU.

Min arv og min fattigdom,
Du, min rettferdighet,
Jesus.

Min kamp
og min fred.
Min frie frihet.
Min død og mitt liv.

Du,
ordene i mine rop,
stillheten i min venten,
vitnesbyrdet i mine lengsler,
korset i mitt kors!

Årsaken til min smerte,
tilgivelsen for min egoisme,
lovbruddet i min rettergang,
dommeren overfor min
armeigråt,
grunnen til mitt håp,
Du!

Mitt lovede land
er Du,
påskan i min påske,
vår lovsang
for alltid,
Herre Jesus.

*Pedro Casaldáliga,
katolsk biskop i Brasil.
(Oversatt av
Kjell Nordstokke)*
